

DE ZEUMER

Heemkunde vereniging

1994-1

**MAAS
EN
SWALMDAL**

Beesel/Reuver/Belfeld/Swalmen
Postbus 4643
5953 ZG Reuver

Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal heeft de gemeenten Belfeld, Beesel en Swalmen als werkgebied. De vereniging stelt zich tot doel de kennis van en de belangstelling voor het eigen heem te bevorderen en te streven naar het behoud, herstel en bescherming van die waardevolle cultuurelementen die eigen zijn aan het heem.

De vereniging tracht dit doel te bereiken door o.a. onderzoek van bodem en archieven, het verzamelen en exposeren van streekeigen voorwerpen van geschiedkundige waarde, het houden van lezingen, cursussen, excursies, en het publiceren van bevindingen van de leden.

Redactie: Els van Geenen-Erdkamp
Jan Geerlings
Loe Giesen
Wim Hoezen
Coby Klinkhamer- van den Assem

Redactie-adres: Mgr. Theelenstraat 18
5954 AZ Beesel

Bezorgers: Beesel:
Jan Geerlings

Swalmen:
Arie de Wit

Reuver:
Lambert Niemans

Belfeld:
Twan Ernst

De Zeumer is het kwartaalblad van heemkundevereniging Maas- en Swalmdal. Leden ontvangen dit blad alsmede het jaarboek voor f 30,- per jaar gratis.

De redactie is niet verantwoordelijk voor de inhoud van de ingezonden stukken. Overdrukken met vermelding van de bron zijn uitsluitend toegestaan na schriftelijke toestemming.

Inhoud

Inhoud	1
Van de redactie	2
Jaarprogramma 1994	3
Berichten bestuur	4
Presentatie jaarboek 1993	8
Geschiedenis en Computer	10
Belfeld 100 jaar geleden	14
Contactdag Genealogie	16
Nieuwe aanwinsten bibliotheek	17
Boekbespreking	19
Archief-ervaringen etcetera...	24
Lezing behandeling van metalen voorwerpen	28
Tentoonstelling keramische industrie	31
Oude foto's terecht	33

Van de redactie

Door omstandigheden zijn de laatste nummers van De Zeumer (nr. 1993-4 is zelfs helemaal komen te vervallen) later bij u in de bus gevallen dan gepland was. Vooral voor wat betreft het activiteitenprogramma en aktuele bijdragen was dit nogal eens vervelend. Daarvoor onze excuses.

Als redactie hopen we door een herverdeling van taken dit euvel met ingang van de eerstvolgende Zeumer verholpen te hebben. Ons streven zal daarbij zijn De Zeumer op vaste tijden te doen verschijnen, desnoods ten koste van een stukje (afdruk-)kwaliteit. Vanaf dan zullen we ook de verschijningsdata voor de rest van het jaar gaan aangeven, zodat u weet wat er nog te verwachten is.

Overigens kunnen de niet-tijdgebonden artikelen ten allen tijde bij de redactie aangeleverd worden.

Mocht u opmerkingen over de bijdragen in de Zeumer hebben, of verdere suggesties, dan horen wij dat graag. De Zeumer is tenslotte het verenigingsblad **van** en **voor** de leden.

Ook in deze Zeumer weer een verscheidenheid aan artikelen. Verder staan er dit voorjaar een aantal lezingen op het programma en eind mei vindt de tentoonstelling over de keramische industrie plaats. Hierover meer in deze Zeumer.

Veel lees-, luister- en kijkplezier!

De deadline voor de volgende Zeumer is 1 mei 1994.

Jaarprogramma 1994

Het activiteitenprogramma voor 1994 ziet er, voor zover bekend, als volgt uit:

24	Mrt.	Dia-lezing over de in sept. 1993 geopen-
de fietsroute (TRAP-route) Swalmen door
W.Luys. St. Lambertusschool Swalmen.
21	April	Lezing door Jo Kempkens: "De conservering en
restauratie van oudheidkundige vondsten".
2	Mei	Lezing in Belfeld over de Keramische industrie in
Noord-Limburg door drs. P. Teeuwen.
27/28	Mei	Tentoonstelling over de keramische industrie in
Reuver-Beesel en Belfeld.
	Juni	Presentatie van jaarboek 1993.
	Juli-Aug.	Geen activiteit wegens vakanties.
11	Sept.	Open monumentendag.
	Sept.	Excursie naar zustervereniging "Studiegroep
Leudal" met bezoek aan museum en natuurge-
bied "Het Leudal".
	Okt.	Herfstwandeling samen met het I.V.N. Belfeld-
Tegelen-Beesel.
	Nov.	Lezing door Loe Giesen en W.Luys: "Belfeld in
vroeger tijden".
	Dec.	Verenigingsavond met inbreng van eigen leden.

Daar door omstandigheden de datum van een activiteit wel eens kan wijzigen, wordt u verzocht de infobladen en weekbladen goed te lezen of anders even contact op te nemen met iemand van het bestuur.

...

Berichten bestuur

Station Reuver

Reeds diverse malen is in deze Zeumer het NS-station in Reuver aan de orde gekomen. Handhaving in z'n huidige staat met herstel van de oorspronkelijke symmetrie was financieel voor de NS niet haalbaar. Nu ligt er van de NS een nieuw ontwerp klaar om tot een vrij eenvoudige opzet te komen. Dit voorstel komt exact overeen met de oorspronkelijke bouw uit 1865: een 5e klas waterstaatsstation.

De gemeente en de heemkundevereniging zijn in principe akkoord gegaan met dit voorstel. Door de heemkundevereniging en de gemeente zal wel gevraagd worden de monumentale waarde volledig te waarborgen.

Het tijdsplan zal er als volgt uitzien:

- a. De gemeente geeft de NS in principe akkoord voor het verder uitwerken van het gedeponeerde ontwerp.
- b. De dienst gebouwen van de NS zal, in samenwerking met de dienst exploitatie van de NS dit voorstel doorsturen aan de hoofddirectie te Utrecht.
- c. De hoofddirectie zal een en ander beoordelen en naar men verwacht haar instemming geven.
- d. Als alles volgen plan verloopt zal de verbouwing in de loop van 1994 plaatsvinden.
Te zijner tijd hopen we U hierover meer te kunnen vertellen.

Leden-administratie

De leden-administratie is overgegaan van W. Luys naar onze penningmeester G. Pubben. Hierdoor heeft een enkel lid de Zeumer en de uitnodiging voor de presentatie van het jaarboek later dan gepland ontvangen. Hiervoor onze excuses.

Jaarboek-administratie

Voor de jaarboek-administratie kunt U terecht bij F. Geerlings Hoogstr. 6 in Beesel (tel. 04704-1397). Ook kunt U hier oude jaargangen van ons jaarboek nog bestellen. De delen 1 en 2 zijn uitverkocht, maar de vereniging heeft nog beslag kunnen leggen op enkele exemplaren van deel 1. Wie het eerst komt het eerst ... Uiteraard gaan mensen, die eerder te kennen hebben gegeven het eerste jaarboek nog graag te ontvangen, voor.

Nieuwe kontaktpersonen

Bestuurslid Bart Luttsels is namens het bestuur kontaktpersoon geworden van de werkgroep kruisen en kapellen.

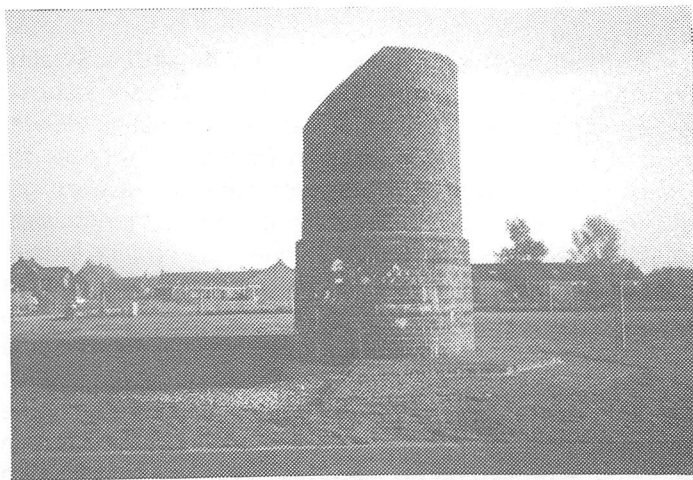
Bestuurslid Jan Dijcks is namen het bestuur kontaktpersoon geworden van de werkgroep monumenten en beeldbepalende panden.

Monument Heyencamp

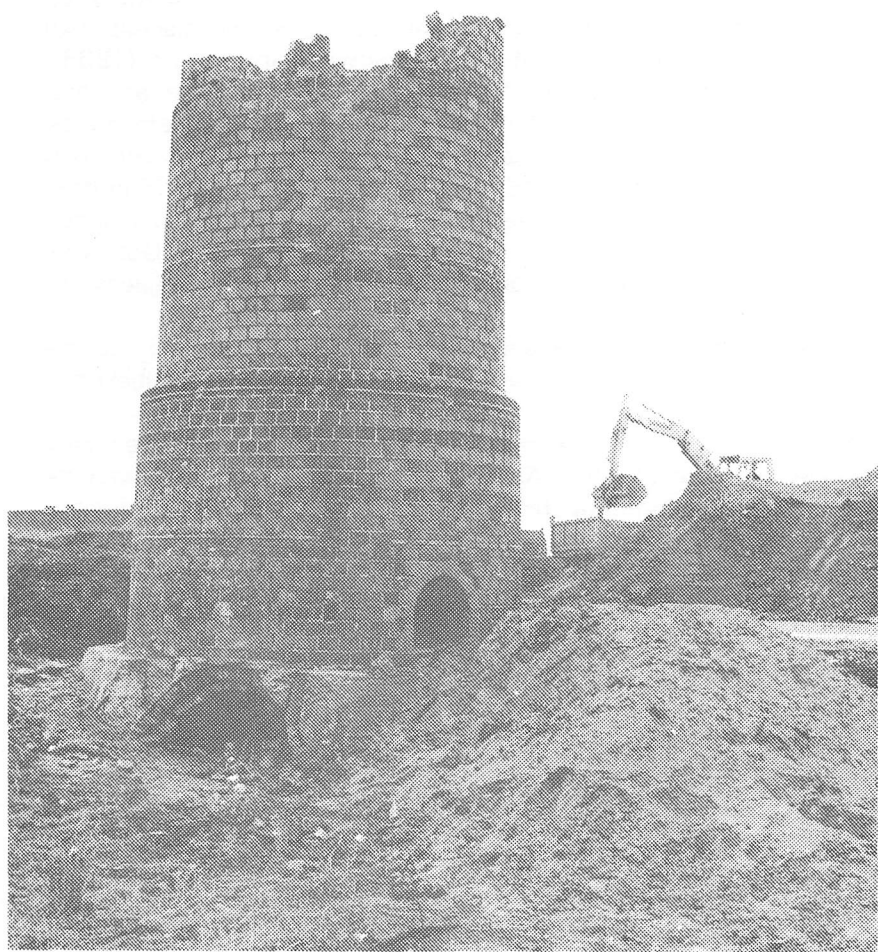
Na de oprichting van de Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal in 1980 werd bij de gemeente Beesel geijverd voor behoud van een deel van een der schoorstenen van de voormalige kleiwarenfabriek Laumans aan de Keulseweg in Reuver-Offenbeek. De gemeente had hier een projekt voor woningbouw gestart genaamd Heyencamp. Om één der schoorstenen te handhaven, moest natuurlijk een der schoorstenen binnen dit projekt binnen een groenstrook vallen. Het toeval wilde dat inderdaad één der schoorstenen binnen een plantsoen viel, zodat aan de primaire voorwaarde kon worden voldaan. Het bestemmingsplan hoefde daardoor niet gewijzigd te worden. De schoorsteen werd na het gereedkomen van de woningen door bijdragen van de gemeente en de projekt-ontwikkelaar aangepakt. Eerder was hij al tot een hoogte van 7 m afgebroken en nu werd hij van boven en beneden dichtgemetseld. Er werd een klein muurtje gemetseld en de omgeving werd met maaskeien bestraat.

De heemkundevereniging is altijd van mening geweest, dat dit monument niet af is. Daarom heeft ze het initiatief genomen om

te komen tot aankleding van dit monument in de vorm van een rails met daarop een locomotief en een kiepkar. Op deze manier krijgt Reuver een monument dat nog duidelijk herinnert aan de vroegere kleiwaren-industrie, waarmee Reuver groot is geworden. In 1993 heeft de vereniging het plan uitgewerkt. In samenwerking met de KDN in Reuver kon beslag worden gelegd op enkele meters rails, een locomotief en een kiepkar. Deze werden naar de produktiehal van de KDN aan de Molenweg in Reuver getransporteerd. Nu moesten de centen voor het opknappen van locomotief en kiepkar, de aanleg en het plaatsen nog vergaard worden, want de kosten van het gehele projekt zouden ongeveer f 10.000,- belopen. Hiertoe werd door de vereniging kontakt gezocht met de gemeente Beesel. Deze heeft inmiddels het initiatief gehonoreerd met een bedrag van f 9500,-. Hiermee zal het monument gerealiseerd kunnen worden. Een monument, waarmee diverse inwoners van Reuver en Offenbeek zo niet een binding dan toch wel een tastbare herinnering aan hebben.

Monument Heyencamp voor zijn consolidatie

De huidige toestand van monument Heyencamp

Presentatie jaarboek 1993

In café "Maaszicht" te Asselt presenteerde de vereniging op woensdag 24 november 1993 aan een groot gezelschap van genodigden, leden en gasten het nieuwe jaarboek 12 (1993). Voorzitter W.Luys overhandigde het eerste exemplaar aan drs. Sef Cluitmans, eregast van deze avond. Het bestuur heeft met de keuze van deze eregast haar waardering willen tonen voor een heemkenner bij uitstek. Sinds jeugdige leeftijd is hij actief betrokken in het sociaal-maatschappelijk leven van Swalmen, mensen uitnodigend tot historische publikaties en verdiepingen. Ook is hij een graag geziene en gehoorde gastspreker op talrijke bijeenkomsten.

Aansluitend aan de presentatie konden de aanwezigen kennis nemen van het twaalfde jaarboek uit onze inmiddels welbekende serie.

Na de pauze begeleidde onze secretaris H.Smeets op een zeer boeiende wijze de film "Asselt aan de Maas" van J.M. van de Venne, een schitterend folkloristisch tijdsdocument, opgenomen in Asselt en Swalmen in de twintiger en dertiger jaren.

Met volle teugen werd hier dan ook van genoten en iedereen was vol lof over deze toch wel zeer geslaagde avond.

Drs. Sef Cluitmans in zijn vol humor doorspekte redevoering. Foto P.Bors.

Onze voorzitter in een geanimeerd gesprek met gravin de Guerre-Metternich en H. Opsteegh, burgemeester van Swalmen. De beide wethouders van de gemeente Swalmen laten intussen hun kritische blikken over het nieuwe jaarboek. Foto P.Bors.

Geschiedenis en Computer

De faculteit Letteren, vakgroep Geschiedenis van de Rijks Universiteit Leiden heeft een Nederlands Historisch Data Archief, het NHDA.

Dit archief geeft een nieuwsbrief uit: NHDA Nieuws, waarin zeer vele wetenswaardigheden behandeld worden.

Vaak kunnen ook niet-studenten hierin iets van hun gading vinden, hetgeen blijkt uit het volgende artikel, dat onverkort uit blad nummer 6, winter 1993/1994, overgenomen is.

Doe-Het-Zelf

Documentatiesysteem:

DOCIT!

Bij het NHDA is op korte termijn het programma DOCIT! te verkrijgen.

DOCIT! is een programma, waarmee historische gegevensbestanden gedocumenteerd kunnen worden. Het kan gebruikt worden door iedereen, die bezig is historische gegevens met behulp van de computer te verzamelen en in geautomatiseerde vorm op te slaan. Het maakt daarbij niet uit, welk programma daarbij gebruikt wordt.

Zoals bekend is één van de hoofddoelen van het NHDA het archiveren van historische bestanden, die door middel van de computer zijn aangemaakt.

Daarnaast probeert het NHDA zoveel mogelijk bij te houden welke bestanden er in Nederland op dit terrein zijn, dan wel in de maak zijn.

Het is voor het NHDA van groot belang om over enige basiskennis met betrekking tot deze bestanden te beschikken.

Op welke (archief)bronnen zijn de bestanden gebaseerd, wat bevatten deze bestanden precies, in het kader van welk onderzoek zijn zij opgezet, hangen ze eventueel samen met andere bestanden, wel of niet in een groot project?

Het kan niet genoeg benadrukt worden, dat deze informatie niet alleen voor het NHDA interessant is, maar in de eerste plaats voor de *onderzoeker zelf* van wezenlijk belang is.

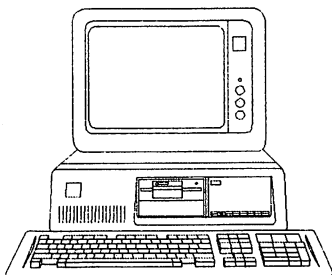
Dit soort informatie wordt door de onderzoeker heel vaak niet goed genoteerd.

Deze soms onmisbare informatie blijkt in de praktijk nog wel eens achteloos op kladblaadjes geschreven te worden, die niet goed bewaard worden.

Als men bezig is de data op te slaan heeft men wel andere zaken aan het hoofd. Later blijkt het echter vaak grote problemen te geven, om die informatie weer terug te vinden.

In het DOCIT!-programma kan de onderzoeker dit soort informatie direct in een simpel, gebruikersvriendelijk, programma invoeren (dus nog tijdens het invoeren van de gegevens) en dus bewaren.

De informatie kan later altijd weer gewijzigd worden of aangevuld. Er is een duidelijke gebruiksaanwijzing bij.

Het programma is te bestellen bij het NHDA door f 15,- over te maken op rekeningnummer 44.38.47.533 van de ABN.AMRO-BANK te Leiden (Gironr.bank: 9200) ten name van de Stichting NHDA onder vermelding van DOCIT!.

Standaard zal het programma op een 3,5" schijfje geleverd worden, indien een 5,25" schijfje gewenst is, wordt u verzocht bij de overschrijving te vermelden: 5,25". Het programma is vanaf midden januari leverbaar.

Het NHDA ontvangt de ingevulde exemplaren van DOCIT! uiteindelijk graag weer terug. Bij insturing naar het NHDA zullen de aanschaffkosten van DOCIT! vergoed worden. Verdere informatie: H.D. Tjalsma (tel. 071-272228/272742(HDT))

Behalve de ontwikkeling en het verkrijgen van interessante computerprogramma's, komen er meer zaken aan de orde in NHDA Nieuws.

In hetzelfde nummer wordt het gat in het elektronisch geheugen besproken. Een onderwerp dat behandeld wordt in het onlangs gepubliceerde boek *"Het heden onthouden"*.

Het vormt de neerslag van een onderzoek naar de archivering van machine-leesbare gegevensbestanden bij de overheid.

Dat over de resultaten niet altijd gejuichd kan worden, is gebleken tijdens de in november gehouden studiedagen van de Vereniging van Archivarissen.

De praktijkgevallen betreffende behoud c.q. vernietiging van computerbestanden gaven aanleiding tot levendige discussie.

De tapes van de voormalige Deltadienst in Zeeland zijn uiteindelijk allemaal verloren gegaan.

Er wordt nog bestudeerd, hoe vastgoed- en kadastragegevens kunnen worden gearchiveerd (opgeslagen als GIS - Geografisch Informatiesysteem).

Bij de geautomatiseerde Bevolkingsadministratie zijn pas in een zeer laat stadium maatregelen getroffen voor informatiebehoud op langere termijn.

De totale inhoud uit dit nummer:

Een gat in het elektronisch geheugen?; De Voorcompagnieën; OASIS-Project; NHDA Bibliotheek en CD-ROMS; DOCIT!; Microfilm scanning; Computercursussen; AHC (Association for History and Computing) tussen Graz en Nijmegen; CD-ROMS bij het NHDA; Centrale OCR-service; Internet tentoonstellingen; Projecten en Projectaanbieders; NHDA Bestellingen.

Voor blijvende gratis toezending kan een briefkaart gestuurd worden met de tekst: 'Ik wil graag de NHDA Nieuwsbrief ontvangen' naar:

Historisch Data Archief
t.a.v. Administratie Nieuwsbrief
p/a Vakgroep Geschiedenis RUL
Postbus 9515
2300 RA Leiden

Coby Klinkhamer-van den Assem

Belfeld 100 jaar geleden

O K T O B E R 1893

De landbouwers Peter Stroeken (Bolenberg) en Johannes van Cruchten hebben voor de duur van 9 jaren de bouwhoeve Gasthuishof gelegen in de Bantuin te Venlo, gepacht.

De totale pachtprijs bedraagt f 4125,-.

N O V E M B E R

Veerman Antoon Stevens wordt aangesteld als onbezoldigd rijksveldwachter op de goederen van Mevrouw de baronesse D'Olne te Baarlo. Lang is hij niet in functie want op 19 november komt de 35-jarige Stevens te overlijden.

D E C E M B E R

Dankzij de 9 pannenfabrieken was de toestand der behoeftige klasse in 1893 gunstig.

De toestand van de veestapel was echter niet goed. Oorzaak: de ziekte onder het vee en de kwijnende handel met Pruissen. De biggen waren laag van prijs.

In tegenstelling tot voorgaande jaren was de oogst gunstig. De tarwe was middelmatig, de rogge goed. De aardappelen waren goed en leverden veel op.

J A N U A R I 1894

De spoorweghalte Belfeld, thans enkel nog geopend voor personenverkeer, wordt ook dienstbaar gemaakt voor goederenvervoer. Hiertoe zal een ruim halte-gebouw met een spoor voor lossen en laden worden aangelegd. De kosten worden geraamd op *f* 10.100,-. Aan oprichtingskosten is de gemeente *f* 1.500,- verschuldigd aan de staatsspoorwegen.

Bij de aanbesteding op het Centraal buro der Staatsspoorwegmaatschappij te Utrecht, is de heer H. Peeters, aannemer te Roermond, met *f* 9.248,- de laagste inschrijver. Aan hem wordt het werk gegund.

F E R U A R I

De bouwhoeve de Groote Hoef bestaande uit huis, stal, schuur, bouwland, weiland en hakhout en ruim 19 hectare groot, is te pacht. De huidige pachter is Petrus Geurts.

Bij de verpachting van de tollén van de rijksweg Maastricht-Nijmegen (1 april 1894 - 1 april 1897) waren de hoogste inschrijvers voor tol nr. 13 te Belfeld:

J.J. Jacobs *f* 125,75 en J.P Schreurs *f* 123,25.

M A A R T

Naar gemeld wordt hebben ingezetenen van Steijl zich tot de bevoegde autoriteiten gewend, met het verzoek van Tegelen afgescheiden en onder Belfeld gebracht te worden.

W.H.

Contactdag Genealogie

Op zondag 16 januari j.l. vond in het verenigingslokaal wederom een contactmiddag plaats voor geïnteresseerden in stamboom-onderzoek/genealogie.

De middag werd vooraf gegaan door een lezing over het ontstaan van achternamen, door mej. Stoel uit Arcen.

Na deze lezing kon iedereen gebruik maken van de aanwezige documentatie en was er gelegenheid tot het uitwisselen van ervaringen en het leggen van contacten.

Terugkijkend op de tot nu toe gehouden contactdagen, komen we steeds meer tot de conclusie dat deze een nuttige functie vervullen.

Enerzijds om mensen die willen beginnen met het opzetten van een stamboom de eerste handreiking te kunnen bieden, anderzijds om de reeds gevorderden te helpen bij vastgelopen onderzoek c.q. in contact te brengen met collega-genealogen.

We zullen daarom proberen voor deze contactdagen een vaste plaats op de kalender te reserveren.

Overigens blijft de maandagavond nog steeds de uitgelezen mogelijkheid om van de documentatie in het verenigingslokaal gebruik te maken!

Daarnaast is ons streven een databestand op te zetten: wie is met welke familienamen/onderwerpen bezig en hoe worden de gegevens vastgelegd?

We hopen hier in een van de volgende Zeumers nog op terug te komen.

W.H.

Nieuwe aanwinsten bibliotheek

Dit keer weer een wat uitgebreidere lijst van nieuwe aanwinsten. Opvallend dit jaar was het grote aantal schenkingen dat de vereniging mocht ontvangen van bedrijven, instellingen en particulieren. Onze dank hiervoor. Een belangrijk deel van de aanwinsten wordt verder verkregen uit het ruilverkeer met andere heemkundeverenigingen in de omgeving.

- Gerard Achten
Plattelandsleven op de Noordlimburgse zandgrond rond 1900.
- Archeologie nr. 4 (1993)
- De archéosite van Aubechies: een reis van 5000 jaar in ons verleden. Gids van het archeologisch park in Aubechies (België).
- J.J.J.M. Beenakker
Historische geografie: landschap en nederzetting (Cahiers voor lokale en regionale geschiedenis nr. 3).
- Het begon aan de Maas: meer dan 100 jaar Missionarissen van Steyl.
- N.J.P.M. Bos en R.C.J. van Maanen
Fiscale bronnen: structuur en onderzoeksmogelijkheden (Cahiers voor lokale en regionale geschiedenis nr. 10).
- G.W.G. van Bree
Inventaris van de oude archieven van de stad Roermond, 1259-1796.
- M.A.W. Gerding
Dorpsgeschiedenis: bewoning en bewoners (Cahiers voor lokale en regionale geschiedenis nr. 8).
- Grote historische provincie atlas 1:25.000, Limburg 1837-1844.
- Jaarverslag 1992 van de Historische werkgroep Arcen-Lomm-Velden.
- Jaarverslag 1992 van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek.
- G.B. Janssen en H.J. Timmers

-
- 100 jaar georganiseerde baksteenindustrie 1884-1984.
 - Kees van Kemenade en Paul Spapens
'365 heiligendagen': folklore, gebruiken, iconografie, legenden, namen, weerspreuken.
 - Koninklijke Vereniging der historische woonsteden van België: Kastelengids België.
 - Leien op monumenten. Uitgaven van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg.
 - W. Luys
Swalmen: Op zoek naar de geschiedenis in het landschap. Dit is de gids die hoort bij de TRAP-route in Swalmen.
 - Monumenten in Venlo en Blerick.
 - Mosalect: bloemlezing uit de Limburgse dialectliteratuur
 - Opening Jan Backus HK 22 oktober 1993. Scouting Lambertus Reuver.
 - Over hagelkruisen, banpalen en pestbosjes: historische landschapselementen in Nederland.
 - Publications LGOG. deel 128 (1992).
 - J.G.M. Stoel
Archief kasteel Arcen. Deel 2: oorkondeboek 1400-1782.
 - J.G.M. Stoel
Herwonnen historie: geschiedkundige en archeologische bijdragen over de gemeente Arcen en Velden.
 - Arnold Wassen
Wissewasjes: 2e bundel.

Twan Ernst

Boekbespreking

Voor mij ligt een nieuwe aanwinst, die heel wat raadsels zal oplossen. Hoewel,... er zal wel in gestudeerd moeten worden. Het betreft hier een enorm groot en zwaar boek met de titel:

Album Paleographicum XVII Provinciarum

PALEOGRAFISCH ALBUM

De aanbeveling, die mij verleidde om het boek te bestellen luidde als volgt:

Het brede spectrum van hen die zich met het verleden inlaten stelt het probleem van de toegankelijkheid van de historische bron. Het lezen van geschreven teksten blijft een noodzaak en schrikt de gebruiker in spe wel eens af. Ook de evolutie van het historisch onderzoek, in het bijzonder de verfijning, van de methodologie en de vernieuwing van de probleemstelling overtuigden de auteurs een totaal nieuw soort oefenboek op de markt te brengen.

De didactische aanpak staat centraal. Naast enkele gemakkelijke teksten bevat het boek ook teksten met een hogere moeilijkheidsgraad en zelfs een aantal zeer lastige.

Het unieke van deze atlas ligt in de rijkdom van het aangeboden materiaal. Voor het eerst zijn teksten verzameld die het geheel van de zeventien provinciën van de Nederlanden bestrijken; van Atrecht tot Groningen, van Luxemburg tot Middelburg, alle regio's zijn vertegenwoordigd. De gemeenschappelijke vorst met zijn centrale instellingen verlenen een voldoende historische basis voor dit geografische kader. De huidige geschiedvorming overstijgt meer en meer de nationale grenzen. Euregio's beklemtonen daarenboven een andere historische werkelijkheid dan politieke grenzen. Deze atlas helpt de gebruiker over deze psychologische barrière. Daarom zijn naast Latijnse ook Nederlandse, Frans en in mindere mate Duitse en Friese teksten gekozen. De atlas is dan ook tweetalig (Nederlands-Frans).

De criteria voor de selectie waren verschillend. Het chronologisch kader geeft de evolutie van het schrift. Teksten van voor 1100 zijn reeds gepubliceerd en komen hier dus niet voor. Anderzijds ontbreekt de persoonlijke hand uit de 18e eeuw niet. Naast de geografische, taalkundige en chronologische criteria werd ook voor een thematische aanpak gekozen. De verschuiving van de belangstellingssferen van politieke naar sociaal-economische en naar cultuurgeschiedenis met vele schakeringen bracht de auteurs ertoe een evenwichtige keuze te maken die dit spectrum weerspiegelt en meteen ook een typologie van de bronnen illustreert. Daarbij werd rekening gehouden met de eigenheid van de regio of de stad.

De vorm waarin deze beschrijving gegoten is, doen het ergste vrezen, wat betreft de leesbaarheid van het bewuste werk.

Niets is echter minder waar, de tekst van het boek is in duidelijke taal gesteld.

En, wat het belangrijkste is, het is een gedegen studieboek.

Voorals in de streek waar wij wonen, zijn de cursussen oud schrift niet zo dik gezaaid.

Er is een aardige beginnerscursus bij de Volksuniversiteit, waar men goede wenken krijgt, maar voor een verdere studie zou een Rijksarchief de aangewezen plaats zijn.

den	= den
en	= en
gege	= gegeven
tamel	= tamelijk
Dordre	= Dordrecht
voorgem	= voorgemelde
dage	= dagen
voorseyt	= voorseyt
voorseyt	= voorseyt
voorscreven	= voorscreven

vrouw	= vrouwe
starc	= starc, strac
borg	= borg
grave	= grave
contrarie	= contrarie
groten	= groten
getrouwen	= getrouwen

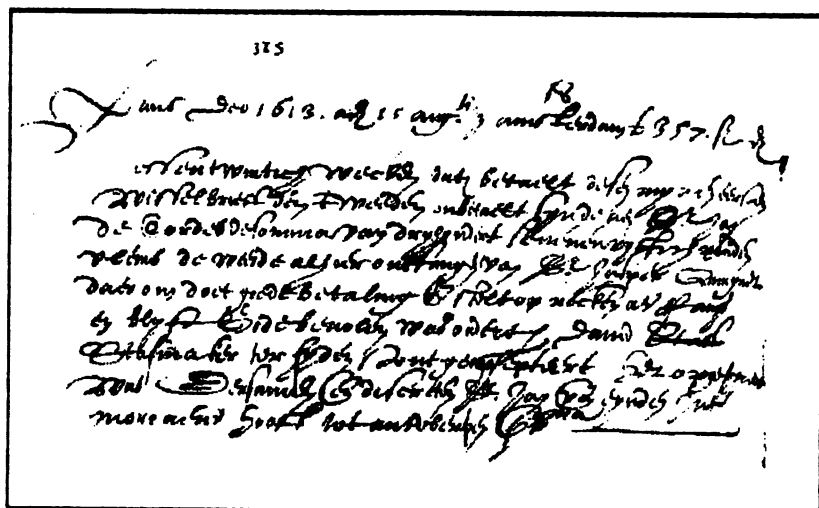
Aan dit boekwerk hebben zeer vele archivariissen meegewerkt, waarvan een respectabel aantal in het 'Woord vooraf' genoemd worden, o.a. ook de heren M.K.J. Smeets, J.A.K. Haas, J.H.M.M. van Hall, R.M. de la Haye en T.J. van Rensch te Maas-tricht.

De bewerkers van het boek zijn:

Cornelis Dekker, Roland Baetens en Suzanne Maarschalkerweerd. Van alle drie worden de studierichtingen, proefschriften, functies etcetera op de binnenkant van het omslag vermeld.

Niet in de beschrijving vermeld: het boek weegt bijna 3 kilo !

Dat mag geen bezwaar zijn, want men werkt hiermee toch het beste aan een tafel.

Wisselprotest: schriftelijke vaststelling door een notaris (of deurwaarder) dat een wissel niet aanvaard of betaald wordt.
A di: zie nr. 218.

Protest constatation écrite faire par un notaire (ou un huissier) du refus d'accepter ou de payer une lettre de change.
A di: voir nr. 218.

Lais Deo 1613 a di 15 augusti in Amsterdam £ 357 scellings deniers

Sezenentwintich wecken datum betaelt desen mynen ceruen wisselbrief, den tweeden onbetaelt synde aen seneur Jan de Cordes de souma van dryhondert sevenenuefich ponden Vlems de weerde alhier ontfangen van seneur Jasper Quinguet. Daerom doet goede betaling ende stelt op reckeninge als per avys en blyft Ginde beveden. Was onderteken David Smeets Staemaker. Ter syden stont geaccepteert. Hier opgeschreeft was: Eersamen ende discretien seneur Jan van den Eynden in 't Moriaenschoof tot Aenwerpen, prima.

De begeleiding is prima, alles komt aan bod, afkortingen, samen-trekkingen, etcetera, waarvan hier enige voorbeelden.

De te transcriberen oefenstukken zijn zeer duidelijk afgedrukt met transcriptie en verklarende tekst in de marge.

Dat de inhoud ook boeiend is, om te lezen blijkt uit een Protokol van notaris Jan Nicolas te Antwerpen, waarvan op de vorige bladzijde een gedeelte met transcriptie en aantekening in de marge.

Dit is echter maar een kleine greep uit een groot aanbod van oefenstukken. De hierna genoemde gegevens geven een goed beeld, van wat het boek nog meer te bieden heeft.

Nadere gegevens:

- * formaat: 340x270 mm
- * 448 bladzijden op halfmat maco papier van 115 gr.
- * gebonden in linnenband met goudopdruk, genaaid, 4-kleurenstofomslag
- * ongeveer 300 facsimile's in zwart-wit; 1 microfiche
- * didactische aanpak:
 - moeilijkheidsgraad: van makkelijk tot zeer lastig.
 - talrijke verwijzingstabellen: schrifttype, taal, themata, afkortingen. Een ideaal oefenboek voor de leek, een boeiende verzameling voor de professionele gebruiker.
- * rijkdom van het aangeboden materiaal:
 - geografisch: het geheel van de Zeventien Provinciën van de Nederlanden; naast Latijnse ook 220 Nederlandse, 100 Franse en verscheidene Duitse en Friese teksten.
 - chronologisch: teksten van 1136 tot 1800.
- * typologie van de bronnen:

bullen, oorkonden, parochieregisters, fiskale bronnen, rekeningen, testamenten, persoonlijke correspondentie, boedelbeschrijvingen, brandbrieven, processtukken...

-
- * ISBN 906194 118 0/Uitg. HES Publishers BV, Utrecht
 - * prijs f 159,-

Het boek is eventueel regelrecht bij de uitgever te bestellen, doch dan betaalt men verzendkosten.

Bij de boekhandel bestellen ligt daarom meer voor de hand.

Diegenen, die belangstelling hebben, maar toch nog twijfelen om het te bestellen, nodig ik uit het eerst bij mij thuis eens te komen bekijken.

Coby Klinkhamer - van den Assem

Archief-ervaringen etcetera...

Tegenvallers

Speurend naar de Helmond/Venray-verhuizing en de eventuele aankoop van een woning in Venray door het hoedemakersgezin Verstappen, stuitte ik op enige tegenvallers.

Later bleken dit echter, voor mij, meevallers te zijn.

Deze ervaring gaf evenwel tegelijkertijd zicht op wat in 'archief-land' mogelijk is.

Bij bezoek aan het Rijksarchief in Maastricht bleek het Protocol-lenboek van Venray, dat de periode 1650/1660 bevat, al uitgeleend te zijn.

Jammer voor deze keer, volgende keer beter, dacht ik en bestelde de daaropvolgende periode, die mij toch ook nog veel informatie verschafte.

Om niet weer teleurgesteld te worden besloot ik, een dag vóór mijn volgende bezoek aan Maastricht, het betreffende Protocol-lenboek te reserveren.

Bij aankomst in het archief lag het bestelde boek echter niet klaar, het was weer uitgeleend.

Dit leverde mij vele vraagtekens op, want ik werd, samen met nog een paar bezoekers, precies om negen uur binnen gelaten.

De altijd vriendelijke archiefmedewerkers gingen voor mij even nakijken, waar het boek zich bevond.

Resultaat: uitgeleend aan het gemeentearchief van Venlo.

Hieruit blijkt, dat verzuimd was dit 'in de computer te stoppen'.

Misschien is deze uitleen een handeling tussen de archivariissen van beide archieven geweest en heeft men het niet aan de studiezaalbeambten doorgegeven.

Hopelijk komt dit niet al te vaak voor, want dat is toch wel jammer van de reiskosten. Vooral als je voor de voortgang van je onderzoek afhankelijk bent van juist dit ene stuk.

Ik heb mezelf weer getroost met een andere periode.

Maar een nieuwsgierigheid, die zo lang op de proef gesteld wordt... dat knaagt toch wel.

Ik wachtte dus niet al te lang en ging naar het gemeentearchief in Venlo. Dat bleek in de maanden juli en augustus alleen 's morgens open te zijn.

Meevallers

Doch ook daar is men vriendelijk en na mijn verhaal aangehoord te hebben, zeiden ze mij een bon te schrijven, om het stuk aan te vragen.

Toen ik de bon bij de balie inleverde, lag het stuk al klaar.

Enorm, wat een medeleven, en wat attent!

Slechts drie en half uur om oud schrift te bestuderen en het dan ook nog te transcriberen is niet veel.

Ik zou dus nog wel enige malen terug moet komen en deelde dat bij de inlevering van het stuk mee.

Er ontstond enige verlegenheid bij de medewerkers, de studiezaalbeambte riep mij en vertelde, dat o.a dit stuk door iemand besteld was, die daar f 50,- voor betaald had. Het betrof hier twee protocollenboeken.

Ik kreeg naam en adres van de betrokken persoon, zodat ik kontakt met hem kon opnemen, om een regeling te treffen.

Het bleek gelukkig een mij bekende persoon uit Venray te zijn, die een toponymen-onderzoek doet, en die ik enige tijd geleden aan gegevens betreffende de Ambachtsliedenlijst uit 1682 had geholpen voor een kennis.

Aanvankelijk wilde hij om die reden geen vergoeding hebben, temeer, omdat hij sedert een week toevallig meer van deze lijst wilde weten.

Ik bood hem daarom de kopiën hiervan aan.

Het 'archief' was daar echter niet zo gelukkig mee en raadde aan, toch maar een bijdrage in de kosten overeen te komen, om het scheppen van precedënten te voorkomen.

Ik betaalde f 10,- en kreeg de kosten van de kopiën terug. Toen was, voor alle partijen, de zaak naar genoegen geregeld.

Conclusie:

Het is goed te weten, dat voor een uitgebreid onderzoek, een bepaald stuk naar een nabijgelegen archief kan verhuizen.

Dat kan tijdswinst opleveren en reiskosten besparen.

Doch hieruit blijkt ook alweer, dat het zijn nut heeft af en toe aan uitwisseling te doen, ook al is de verleiding groot, om op je ontdekkingen te blijven zitten en ze in je eentje te koesteren.

Door de uitwisseling ontstaan leuke kontakten en vaak blijvende. De kennismaking met al onze reeds overleden voorgangers kan dan wel interessant zijn, maar de kennismaking met mensen, die je zonder deze hobby nooit ontmoet zou hebben, is minstens zo belangrijk. Je wordt er minder stoffig van.

Nog een voorbeeld

Een bewijs daarvan is ook het onderzoek, dat mijn dochter doet betreffende de Van den Assem-familie.

Ze heeft inmiddels kontakt met vier medeonderzoekers uit deze zeer grote familie.

Dragers van deze naam blijken allen bij dezelfde familie te horen, hetgeen natuurlijk wel een groot saamhorigheidsgevoel opwekt.

Na de kennismakingen werden de floppies met de gegevens via hetzelfde computerprogramma uitgewisseld, evenals de onderzoeksresultaten van de oud-rechterlijke archieven via WordPerfect.

Het resultaat ?

Een hele grote protestantse tak aan een nog grotere katholieke tak gekoppeld met

dezelfde voorouders, en vier generaties terug in de tijd tot ca 1500, allen stammend van de boerderij De Assem, nog steeds bestaande in gerenoveerde staat en gelegen in het Land van Heusden en Altena te Drongelen.

Als bijzonderheid kan nog vermeld worden, dat de kennismaking met een van de familieonderzoekers plaats vond tijdens een kleine

familiereunie, die vergezeld ging van een rondleiding in het nieuwe gebouw van de Tweede Kamer.

Coby Klinkhamer-van den Assem

Lezing behandeling van metalen voorwerpen

Op donderdag 21 april zal Jo Kempkens in onze verenigingsruimte een lezing verzorgen over de restauratie van metalen voorwerpen.

De lezing begint om 20.00 en is voor iedereen gratis toegankelijk. De meeste metalen voorwerpen moeten geconserveerd en geres taureerd worden. Ook na berging gaat oxidatie en verval verder. Het verantwoord reinigen van metalen voorwerpen is vaak een moeilijke en tijdrovende bezigheid.

Metaalconservering en restauratie brengen, in tegenstelling tot ceramiek, vaak extra problemen met zich mee. Soms zijn de voorwerpen dermate geoxideerd of aangekoekt dat men nauwelijik kan herkennen om wat voor voorwerp het gaat. Bij dergelijke voorwerpen begint het werk pas na de opgraving. De restaurator zet dan in feite de opgraving voort in zijn werkplaats. Van hem wordt verwacht dat hij het materiaal zo goed mogelijk reinigt, conserveert en zonodig restaureert.

Zo maar beginnen met reinigen kan desastreuze gevolgen hebben. Elk voorwerp kan immers maar één keer goed worden gereinigd. Als dit onoordeelkundig gebeurt kan de schade nooit meer volledig worden hersteld, weg is weg, net als bij een opgraving in het veld. Daarom moet voordat het eigenlijke werk aanvangt, eerst goed bekeken worden, wat men kán en wat men wil gaan doen. Het vereist de nodige kennis en ervaring om tot een goed beeld te komen van de aard van het materiaal en de toestand waarin het zich bevindt. Dit is van groot belang voor de juiste teopassing en volgorde van de behandeling.

Elk onderzoek begint met documenteren van het voorwerp door het maken van een beschrijving, foto's en/of tekeningen, om hetgeen direkt zichtbaar is, goed vast te leggen.

De restaurator heeft bij zijn werk de keuze uit verschillende, vaak zeer fijne geavanceerde, apparatuur. Dit zijn onder andere een fijn schuurgereedschap, galvano- en ultrasone apparatuur. Verder slijp- en schuurgereedschap zoals tandartsapparatuur. Als gereedschap worden vaak fijne haakjes, mesjes en graveerbeitels ge-

bruikt. Voor de behandeling van hout en andere organische materialen wordt gebruik gemaakt van een vriesdroog-installatie. Andere hulpmiddelen zijn verschillende soorten lijmen, impregneer- en vulstoffen. Sommige behandelingen worden uitgevoerd onder vacuüm. Ijzeren voorwerpen waarin zouten aanwezig zijn dienen gespoeld te worden om deze te verwijderen, een behandeling in verschillende baden, die over een periode van zes tot acht maanden plaatsvindt.

Een verkeerde keuze in de toe te passen behandeling of volgorde hiervan kan ernstige gevolgen hebben, omdat de ene behandeling een andere totaal onmogelijk kan maken of zelfs grote schade kan aanrichten.

Elk voorwerp vereist een andere aanpak. Een standaard-methode bestaat dan ook niet. Wat voor het één goed is, kan een ander juist onherstelbaar beschadigen.

Ook moet er bij het gebruik van lijmen, impregneer- en vulstoffen rekening worden gehouden met eventueel aanwezige schadelijke stoffen. Vaak komen er bij het drogen en uitharden giftige dampen vrij. Hiervoor moeten dan de nodige voorzorgsmaatregelen getroffen worden.

Soms ook zijn leer- hout- en textielresten op het metaal bewaard gebleven. Ook deze overblijfselen moeten gereinigd en bewaard worden, want ook zij kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan het archeologisch onderzoek. Uiteindelijk is men bezig met wetenschap, waarin elke aanwijzing belangrijk is en tot een beter inzicht in de materie kan leiden.

Een andere taak van de restaurator is het zo veel mogelijk verzamelen van gegevens. Hoe is een voorwerp vervaardigd, welke materialen zijn er gebruikt en op welke manier zijn de onderdelen samengesteld.

Het mag duidelijk zijn dat het conserverings- en restauratiewerk niet alleen tot doel heeft om vondsten weer "mooi" en toonbaar te maken; een belangrijk uitgangspunt is het bruikbaar en hanterbaar maken van de vondsten voor verder wetenschappelijke bestudering. In dit kader verdient het aanbeveling om al tijdens een opgraving rekening te houden met de komende werkzaamheden zoals conservering en restauratie van de voorwerpen. Ze dienen hiertoe zo veel mogelijk als één geheel geborgen te wor-

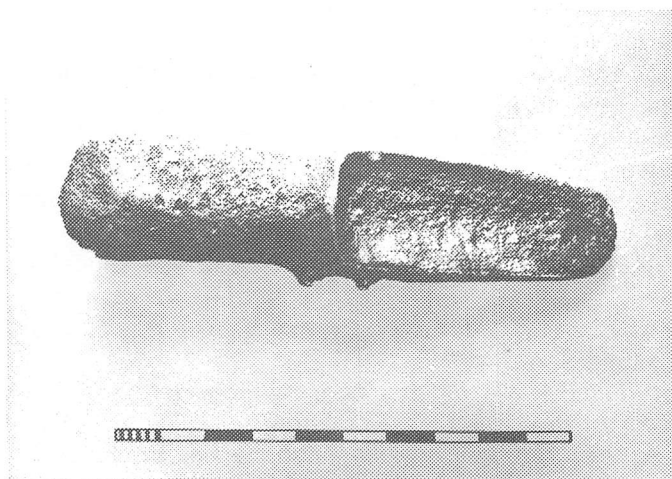
den, zodat losse of afgebroken stukjes geen eigen leven kunnen gaan leiden.

Het beste nog kan men de voorwerpen zo veel mogelijk bewaren in de toestand waarin deze zijn gevonden. Te snel drogen leidt tot barsten en vervorming.

Voorwerpen die reeds zijn gedroogd, of zelfs al behandeld, kunnen het beste bewaard worden in een zo constant mogelijk klimaat.

Het zelf reinigen van metalen vondsten is niet geheel zonder risico, zowel voor het materiaal als voor degenen die er mee doende is. Het verdient dan ook aanbeveling om, als men niet over voldoende kennis beschikt wat betreft het restauratie- of conserveringswerk, zich hieraan niet waagt. Hiervoor neemt men dan liever contact op met een op dit gebied deskundig iemand.

Jo Kempkens

Een bronzen hielbijl uit Belfeld, dat met accuzuur werd behandeld. Hoewel misschien goed bedoeld, moet het zo zéker niet.

Tentoonstelling keramische industrie

De Werkgroep Keramische Industrie heeft de afgelopen maanden niet stil gezeten. Links en rechts werden diverse bedrijven en partikulieren benaderd voor voorwerpen en foto's. Een groot aantal foto's zal worden geplaatst in een uit te geven fotoboek over de keramische industrie in Swalmen, Beesel-Reuver en Belfeld. Het fotoboek zal een omvang krijgen van ca 80 pagina's op A-4 formaat. Het zal een bijzonder fraaie uitgave worden en bij velen nog herinneringen oproepen aan een ver en deels nog nabij verleden. De prijs van het boek is bij het schrijven van dit bericht nog niet bekend. We houden U op de hoogte.

In de tentoonstelling zal met name worden ingegaan op de voormalige en soms nu nog bestaande fijn- en grofkeramische bedrijven in Beesel-Reuver en Belfeld. Aan de keramische industrie in Swalmen zal in 1996 nog nadere aandacht worden besteed.

Binnen de Werkgroep Keramische industrie zijn weer een drietal sub-werkgroepjes actief te weten de groep Belfeld, de groep Beesel-Reuver en de Werkgroep Archeologie.

De Werkgroep Archeologie zal ingaan op het ontstaan van de klei in het Reuveriën en Tigliën, het eerste voorkomen van aardewerk in de prehistorie, het bakken van de eerste dakpannen in de Romeinse tijd, middeleeuws aardewerk en veldovens. De beide andere werkgroepen zullen hierop aansluiten. Zij zullen materiaal en foto's laten zien van diverse keramische bedrijven uit heden en verleden.

De tentoonstelling met als titel ***"Van pannensjop tot kleiwaren-industrie"*** zal gehouden worden van 28 mei t/m 10 juni in de bedrijfshal van de KDN (voorheen Laumans bv.) aan de Molenweg in Reuver. Tijdens de tentoonstelling zullen er enkele demonstraties gegeven worden, zoals het maken van gipsvormen en het fabriceren van dakpannen met behulp van een oude pers. Tevens zullen er oude filmbeelden vertoond worden van de vroegere kleiwarenindustrie. Er zijn schitterende beelden te zien uit Belfeld, Reuver, Beesel en Swalmen.

Voor het transport van voorwerpen en tentoonstellingsmateriaal, evenals het in- en uitladen ervan, zijn nog dringend een aantal leden cq. niet-leden nodig.

Tevens worden er nog mensen gevraagd, die tijdens de twee tentoonstellingsweken om toerbeurt één of meer dagdelen toezicht willen houden.

Wilt U op een of andere manier hier Uw medewerking aan verlenen dan kunt U hiertoe kontakt opnemen met:

Reuver: C.Verstappen (tel. 04704-4088) en W.Luys (04704-3098)

Belfeld: T.Ernst (04704-1630).

Swalmen: H. Smeets (04740-2241)

Met de personen die zich opgegeven hebben zullen tegen die tijd nog kontakt worden opgenomen en nadere afspraken worden gemaakt.

JANSSEN & DINGS

STOOM-
DAKPANNENFABRIEK

Specialiteit
MACHINAAL BEWERKTE
PANNEN
van Verschillende vormen Gro-
IJZEREN DAKVENSTERS

BELFELD (by REGELE)

den 1904

Oude foto's terecht

Misschien herinnert U zich het nog. Enkele Zeumers geleden vroegen we de lezers van ons verenigingsblad naar informatie over foto's, die gevonden zouden zijn bij de afbraak van het voormalig Heilig Hartklooster annex school aan de Boutestraat te Swalmen. Diverse reacties, ook van niet-leden vormen een bewijs dat ons blad door een breed publiek wordt gelezen.

Nog even kort de historie. De afbraak van het pand werd door de aannemer van de sloopwerken zeer nauwgezet uitgevoerd. Pannen, houtwerk, zink, loodwerk en zelfs de dakramen, aangebracht in de jaren zestig door timmerbedrijf Sef Janssen, werden zorgvuldig verwijderd. Tussen de pannen werden de foto's ontdekt.

De buurman van het klooster waar de zusters via het paadje door de tuin naar het postkantoor of naar het station liepen, kreeg de foto's. Via deze man geraakten ze bij één van onze leden in Swalmen die de *achtien!* foto's nu in zijn bezit heeft.

Tot nu toe hebben we niemand gevonden die de personen op de kiekjes herkent.

Wat hebben we aan informatie?

Enkele opschriften aan de achterzijde wijzen erop dat de foto's in juli of augustus van 1941 zijn gemaakt. De volgende namen komen erop voor: H. Holten en J. Brummans.

Foto 1. Een groep met jongelui in een soort verkenners-uniform is kennelijk op excursie of op vakantie geweest in het Leudal. De hierbij afgedrukte foto heeft als achter-schrift: "Kruidenteelt juli 1941. Onze laatste foto in uni-form". Weet U welk uniform het is?

Foto 2. De blokhut op de tweede foto draagt de naam: Arendsnest. Wie herkent de kerk op de achtergrond? Is de man in het midden een leraar?

Foto 3. Een andere foto toont een communicantje (?) voor een café. Weet U wie het meisje is of welk café op de achtergrond ligt?

Foto 4. Een veel oudere foto laat ons een man zien die in dienst is bij de S.V.M. Is dit een spoorwegmaatschappij? Wie is die man?

Foto 5,6,7. Vervolgens zie U nog enkele foto's van voor ons onbekende personen.

Je zou je kunnen afvragen waarom deze foto's op zolder zijn verstoppt. Waarom heeft de eigenaar ze niet meer opgehaald? De vragen die rijzen zijn legio. Misschien kunt U ons helpen.

Tel. 04740-2241. H. Smeets, Wieler 7, Swalmen.